

Załącznik 1.

Nadleśnictwo Czerwony Dwór

Projekt PUL na lata 2024-2033

Program Ochrony Przyrody - uwagi

Uwagi ogólne:

I. Występowanie gatunków chronionych, cennych na terenie Nadleśnictwa.

Z analizy przedstawionego do konsultacji materiału wynika, że jest bardzo słabe rozpoznanie walorów przyrodniczych Nadleśnictwa. Wiedza o stanie populacji, jak też rozmieszczeniu gatunków chronionych, rzadkich, zagrożonych jest niedostateczna. Jedynie w odniesieniu do niektórych taksonów jest dobre rozpoznanie i właściwie zaplanowane działania ochronne (strefowe ptaki szponiaste i bocian czarny).

II. Program Ochrony Przyrody. Cele (z IUL § 110)

„Zasady sporządzania oraz aktualizowania programu ochrony przyrody (str. 121)

§ 110. 1.

*Program ochrony przyrody jest częścią planu urządzenia lasu, zawierającą kompleksowy opis stanu przyrody oraz **zadania z zakresu jej ochrony i metody ich realizacji.**”*

Tymczasem czytamy, że Program Ochrony Przyrody Nadleśnictwa Czerwony Dwór został sporządzony w celu:

- zobrazowania bogactwa przyrodniczego lasów nadleśnictwa,
- przedstawienia istniejących i potencjalnych zagrożeń ekosystemów leśnych oraz środowiska przyrodniczego,
- ułatwienia prowadzenia gospodarki leśnej na podstawach ekologicznych i w zgodzie z potrzebami społecznymi,

- ulepszenia i rozwijania metod ochrony przyrody,
- umożliwienia w przyszłości porównań i analiz zmian zachodzących w środowisku przyrodniczym.

Ani słowa nie ma tu o **zadaniach z zakresu ochrony i metodach ich realizacji!**

Program Ochrony Przyrody dla danego obszaru, czy jednostki z założenia powinien mówić jego czytelnikowi/odbiorcy:

- co cennego przyrodniczo znajduje się na tym terenie, czy też w tej jednostce?
- jakie cele zmierzamy osiągnąć, by te wartości ochronić?
- jakich metod zamierzamy użyć, by te cele zrealizować?
- jak i kiedy zamierzamy sprawdzić/sprawdzać, czy to się udało zrobić? Monitoring jest tu optymalnym sposobem.

Jednym słowem - POP powinien jasno mówić, jak chcemy chronić przyrodę w nadleśnictwie! Tylko wtedy będzie on rzeczywistym programem ochrony przyrody.

Wniosek. Dopisać w celach:

- określenie zadań i metod ochrony cennych obiektów przyrodniczych na terenie Nadleśnictwa oraz metody ewaluacji

Z Instrukcji sporządzania programu ochrony przyrody w nadleśnictwie

Załącznik nr 11 do instrukcji Urządzania Lasu

zatwierdzona do użytku służbowego 28 maja 1996 przez podsekretarza stanu, prof. dr hab. A. Szujewskiego

„II CELE PROGRAMU

§ 5. Program ochrony przyrody w nadleśnictwie (zwany dalej PROGRAMEM) sporządzany jest w celu:

- a) poprawy warunków ochrony i w miarę możliwości wzbogacania zasobów przyrodniczych ekosystemów leśnych, a w szczególności zachowania różnorodności biologicznej na wszystkich poziomach organizacji (genowym, gatunkowym, populacyjnym, ekosystemowym i krajobrazowym),
- b) zinventaryzowania i zobrazowania walorów przyrodniczych oraz zagrożeń przyrody nadleśnictwa (głównie ekosystemów leśnych) na tle regionu i kraju,
- c) ustalenia hierarchii grup funkcji poszczególnych (całych lub części) kompleksów leśnych,
- d) wskazania kolejnych obiektów do objęcia szczególnymi formami ochrony i wstępnego określenia przedmiotów oraz celów i metod ich ochrony,**
- e) doskonalenia gospodarki leśnej i sprawowania ochrony przyrody z pełnym wykorzystaniem prac glebowosiedliskowych,
- f) preferowania technologii prac leśnych przyjaznych dla środowiska przyrodniczego,
- g) uświadczenia wszystkim grupom społeczeństwa obecnych i potencjalnych zagrożeń lasów oraz środowiska przyrodniczego,
- h) umożliwienia w przyszłości wykonania szeregu analiz porównawczych dotyczących zmian stanu lasów i środowiska przyrodniczego,

- i) ochrony zabytków kultury materialnej w lasach,
- j) opracowania propozycji do planów zagospodarowania przestrzennego.”

Wobec szczupłości danych będących w dyspozycji wykonawców planu nie da się zrealizować punktów b) i h)

III. Mapy

Wg instrukcji § 110 [punkt 2.]

2. Na mapie sytuacyjno-przeglądowej walorów przyrodniczo-kulturowych należy oznaczyć:

...

3) obiekty o nadzwyczajnych walorach przyrodniczych i kulturowych, a w szczególności:

- a) lasy o charakterze zbliżonym do naturalnego,
- b) lasy o szczególnym bogactwie przyrodniczym i strukturalnym

Czy są sporządzone takie mapy?

Byłaby ogromnym ułatwieniem analiza przedstawionych do konsultacji materiałów, gdyby istniały mapy obrazujące:

a) rozmieszczenie poszczególnych kategorii lasów ochronnych, czyli osobna mapa dla lasów wodochronnych, osobna dla glebochronnych itd. Załączone mapy są zupełnie nieczytelne przez to, że poszczególne kategorie nakładają się na siebie. Na „Mapie sytuacyjno-przeglądowej obszarów chronionych i funkcji lasu” jedynym czytelnym zobrazowaniem lasów ochronnych są drzewostany nasienne.

b) obiektów o nadzwyczajnych walorach przyrodniczych, w tym osobno:

- lasów o charakterze zbliżonym do naturalnego
- lasów o szczególnym bogactwie przyrodniczym i strukturalnym

c) obiektów o nadzwyczajnych walorach kulturowych

IV. Inne uwagi

Puszcza Borecka, z całym swym bogactwem przyrodniczym, nie ułatwia gospodarowania. Hodowla drzewostanów jak też pozyskanie drewna wiążą się z licznymi ograniczeniami. Należy to zaakceptować i zrozumieć, że w przypadku gospodarowania na tym terenie ochrona przyrody powinna mieć priorytet nad pozyskaniem surowca drzewnego. Byłoby to o wiele łatwiejsze, gdyby jeszcze większe powierzchnie oddać przyrodzie, jako rezerwuary ostoi cennych gatunków, a gospodarkę surowcową skupić na mniej cennych powierzchniach. Dlatego postulujemy:

1. Odstąpienie od użytkowania rębego licznych dojrzałych drzewostanów liściastych
Działanie to jest konieczne dla ochrony populacji najcenniejszych w tym lesie gatunków: dzięcioła białogrzbiatego, muchołówek białoszyjej i małej, jeżolistu zwyczajnego, widłozębu zielonego, zrostniczka skalnego, miechery pierzastej, granicznika płucnika, puchlinki ząbkowatej i innych). Puszcza Borecka jest dla wielu z nich bardzo ważną ostoją w kraju, a dla niektórych, jak jeżolist zwyczajny, najważniejszą. W niektórych przypadkach kompromisowym rozwiązaniem mogłoby być prowadzenie w tych drzewostanach rębni V ciągłej, z ograniczeniem pozyskania.
2. Odstąpienie od użytkowania rębego istniejących drzewostanów liściastych w klasie odnowienia lub klasie do odnowienia
3. Zwiększenie zasobów martwego drewna w lesie,
4. Podniesienie wieku rębności dla grabu, wiązu i klonu do 100 lat
5. Zwiększenie udziału grabu, lipy w drzewostanach, kosztem nasadzeń świerka, który wg opinii ekspertów, nie ma przyszłości wobec postępujących zmian klimatycznych. Proces jego zamierania jest w ostatnich latach wyraźnie widoczny i raczej będzie się nasilać.

V. Uwagi szczegółowe

Str.	Jest	Uwaga/propozycja/powinno być	Uzasadnienie
36	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Czerwony Dwór możliwe jest występowanie: - 92 gatunków roślin objętych ochroną: 18 – ściśłą, 74 – częściową, - 3 gatunki grzybów nielichenizujących objętych ochroną częściową, - 27 gatunków porostów objętych ochroną: 12 – ściśłą, 15 – częściową.	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Czerwony Dwór stwierdzono występowanie: <i>- tutaj należałoby podać dane o rzeczywiście istniejących stanowiskach zweryfikowanych np. w ciągu ostatnich 10-20 lat.</i>	Z całą pewnością sformułowanie, że w zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Cz.D. możliwe jest występowanie wskazanej liczby gatunków jest niczym nieuprawnione i błędne. Błędne jest ograniczenie tej liczby, dlatego nie należy jej podawać, bo i po co?
37	Tab. 7 rubryka MSZAKI poz. 13 jeżolist zwyczajny	jeżolist zwyczajny (3)	Jest to gatunek, którego nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1
38	Tab. 7 rubryka MSZAKI poz. 44 widłoząb zielony	widłoząb zielony (2), (3)	Jest to gatunek (z Załącznika IV), którego nie dotyczy odstępstwo, o którym mowa w § 8 pkt 1.

			<p>Z mocy Ustawy o ochronie przyrody Art. 51. 3.:</p> <p>(3. Odstępstwo od zakazu, o którym mowa w ust. 2 pkt 1, nie dotyczy gatunków wymienionych w załączniku IV dyrektywy Rady 92/43/EWG z dnia 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory (Dz. Urz. WE L 206 z 22.07.1992, str. 7, z późn. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 15, t. 2, str. 102).</p>
36-37	Brak gatunku	<p>- kukułka Ruthego (<i>Dactylorhiza ruthei</i>)</p> <p>- kukułka krwista (<i>Dactylorhiza incarnata</i>)</p>	<p>W wydzieleniach 126d, 126k znajdują się stanowiska roślin z rodziny storczykowatych, w tym bardzo cennej kukułki Ruthego <i>Dactylorhiza ruthei</i> (jedyne znane stanowisko tego gatunku w województwie warmińsko-mazurskim)</p>
38	W tabeli pod opisem mszaki Poz. 28 Tojad dzióbaty	Przenieść wyżej; powinien być w kategorii roślin naczyniowych	
39	<p>Stanowiska tojadu <i>Aconitum</i> sp. oraz nibypłucnika <i>Cetrelia</i> zostały podane przez nadleśnictwo tylko do rodzaju.</p> <p>Niemniej jedynymi gatunkami z tych rodzajów mogącymi występować na obszarze Nadleśnictwa Czerwony Dwór są tojad dzióbaty <i>Aconitum variegatum</i> [ZAJĄC & ZAJĄC 2001] oraz nibypłucnik wątpliwy <i>Cetrelia olivetorum</i> [ZALEWSKA 2012], takie też gatunki zamieszczono w powyższej tabeli.</p> <p>Nie ustalono natomiast gatunku storczyka <i>Orchis</i> sp.</p>	Błędnie zakłada się ograniczony zestaw chronionych gatunków	<p>Nie jest prawdą, że w obszarze N. Czerwony Dwór jedynym gatunkiem z rodzaju <i>Cetrelia</i>, który może tu występować, jest nibypłucnik wątpliwy <i>C. olivetorum</i>. W „Raportie z wykonania projektu: Wykonanie inwentaryzacji przyrodniczej do powiększenia rezerwatu przyrody „Borki” w Puszczy Boreckiej” z 2011 r. autorstwa A.Zalewskiej, J. Duriasz, R. Szymczyka i P. Dynowskiego wymieniono 3 gatunki nibypłucnika zinwentaryzowane w Puszczy Boreckiej, czyli także <i>C. cetrarioides</i> i <i>C. monachorum</i>.</p>
39	Nadleśnictwo Pomorze w ramach „Programu ochrony i restytucji cisa pospolitego (<i>Taxus baccata</i>) w Polsce” zgodnie z zarządzeniem nr 29 z dnia 30.06.2006 r. Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych wprowadziło ten gatunek	Raczej to N. Czerwony Dwór wprowadziło cisa w odnowieniu	<p>Na zasadzie kopiuj-wklej formułuje się błędną informację, jakoby to N. Pomorze wprowadziło cisa w odnowieniu w leśnictwie Rogonie</p>

	w odnowieniu gniazdowym w wydzieleniu 206d w leśnictwie Rogonie.		
40	W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Czerwony Dwór może występować 206 gatunki zwierząt objętych prawną ochroną, w tym:	Zdanie zastąpić: „W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Czerwony Dwór stwierdzono występowanie 206 gatunków zwierząt objętych prawną ochroną, w tym: ... ” lub „W zasięgu terytorialnym Nadleśnictwa Czerwony Dwór występuje co najmniej 206 gatunków zwierząt objętych prawną ochroną, w tym: ... ”	Nie można ograniczać liczby gatunków tak arbitralnym stwierdzeniem. Z całą pewnością jest ich tu więcej. Z ptaków można wymienić chociażby (na chybił trafił): kanię czarną, nura czarnoszyjowego, pliszkę żółtą, myszołowa włochatego, rybitwę rzeczną (stałe lęgowa), sóweczkę,
50	W okresie lęgowym obszar zasiedla powyżej 10% populacji krajowej dzięcioła białogrzbietego <i>Dendrocopos leucotos</i>	Zdanie zastąpić: „Obszar zasiedla znacząca w skali kraju populacja dzięcioła białogrzbietego <i>Dendrocopos leucotos</i> ”	Populacja dzięcioła białogrzbietego jest raczej niezależna od okresu lęgowego, ponieważ gatunek należy do ptaków osiadłych. Podobnie jest z innymi wymienionymi niżej gatunkami dzięciołów. Sformułowanie „w okresie lęgowym” należy odnieść do: bociana czarnego, orlika krzykliwego, muchołówek, rybołowa i żurawia. Obecnie populacja dzięcioła białogrzbietego w Puszczy Boreckiej z pewnością nie przekracza 10% populacji krajowej
53	Ostoja Borecka jest ważnym miejscem występowania fauny leśnej z wilkiem <i>Canis lupus</i> i żubrem <i>Bison bonasus</i> . Ogółem stwierdzono występowanie 7 gatunków zwierząt i 4 gatunki roślin z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.	Zdanie poprawić: „Ostoja Borecka jest ważnym miejscem występowania fauny leśnej z wilkiem <i>Canis lupus</i> i żubrem <i>Bison bonasus</i> . Ogółem stwierdzono występowanie co najmniej 12 gatunków zwierząt i 4 gatunków roślin z Załącznika II Dyrektywy Rady 92/43/EWG.	W ostoi udokumentowano występowanie zwierząt „naturowych”: - czerwoczyk nieparek - pachnica dębowa - zalotka większa - traszka grzebieniasta - kumak nizinny - mópek - nocek tydkowłosy - wilk - ryś euroazjatycki - żubr nizinny - wydra - bóbr europejski
55-56	Na uwagę zasługują liczne stanowiska porostów nadrzewnych objętych ochroną gatunkową, <u>w tym gatunki strefowe jak np. odnożyca jesionowa <i>Ramalina fraxinea</i> czy 55 brodaczką kępkową <i>Usnea hirta</i></u>	Podkreślony fragment tekstu usunąć	Odnożyca jesionowa i brodaczką kępkową nie są gatunkami strefowymi
67			Wyrażenie bagna jest bardzo pojemne. Dla potrzeb ochrony przyrody należałoby precyzować, o jakie siedliska

			chodzi. Zasadne byłoby dokonanie jakiegoś zgrubnego choćby podziału.
67 177	Mapa – bagna Wykaz bagien	Usunąć z mapy i z wykazu na stronie 177 obszar łąkowy w wydzielaniu 128d leśnictwa Dunajki	Na mapie zaznaczono jako bagno łąkę w leśnictwie Dunajki wydzielanie 128d. Jest to jedna z największych łąk w Puszczy Boreckiej o powierzchni 15,55 ha, bardzo cenna z masowo rosnącym na niej wielosiłem błękitnym, ostrożeniem łąkowym, rdestem wężownikiem, kozłkiem lekarskim i wieloma innymi, typowo łąkowymi roślinami. Zachodzi pytanie, dlaczego siedlisko łąkowe zakwalifikowano w kategorii bagna?
68	Zarówno lokalni przyrodnicy jak i specjaliści z wąskich dziedzin nauk przyrodniczych wykazali szereg drzewostanów cennych w z dużym zagęszczeniem gatunków rzadkich i chronionych zwierząt, roślin i grzybów typowych dla lasów o charakterze naturalnym . Sugestie do wyłączenia z działań gospodarczy zostały w znacznej mierze uwzględnione przy planowaniu gospodarki leśnej. Odzwierciedleniem tego jest blisko 50% wzrost powierzchni drzewostanów bez zabiegu w porównaniu do Planu V rewizji, kiedy to takich drzewostanów wyznaczono na 2284,28 ha, co stanowiło 16,2% powierzchni leśnej nadleśnictwa. Aktualnie drzewostany takie stanowią 22,4% powierzchni leśnej zalesionej.		Potrzebne zobrazowanie na mapie, którego brak.
114	7.4.4 Hałas	Dopisać jako inne źródła hałasu armatki hukowe do płoszenia ptaków.	Nie uwzględniono tu innych źródeł hałasu, które są obecne na terenie Nadleśnictwa i muszą być dobrze znane służbom leśnym. W obrębach hodowlanych na stawach, m. in. koło Leśnego Zakątka, Zamościa instalowane są urządzenia do płoszenia ptaków rybożernych. Urządzenia te generują

			ogromny hałas (huk wystrzałów słychać z odległości kilku kilometrów), przez wiele tygodni w roku, w okresie lęgowym ptaków. Płoszą, oczywiście, niewybiórczo wszystkie inne ptaki i ssaki.
121	7.5.1 Czynniki atmosferyczne Tabela 34. Zestawienie pozyskanych wywrotów i złomów oraz posuszu w latach 2014-23		Dane z tabeli wskazują, że wywroty, złomy oraz posusz stanowią bardzo znaczący udział w pozyskaniu. Tylko w ostatnich trzech latach było to 65 tys. m3 drewna. Następuje z tego tytułu stały ubytek drewna w lesie (poza planem, jaki dopuszcza PUL), który nie jest w żaden sposób rekompensowany w ekosystemie. Wydaje się, że dla prawidłowego jego funkcjonowania znacznie więcej posuszu powinno pozostawać w lesie (wpłynie to pozytywnie na zdrowotność lasu, gdyż w tych martwych drzewach rozwijają się często antagoniści owadów uważanych za szkodniki). Inny postulat jest taki, by tyle samo drewna co zabrano z lasu, pozostało w nim na powierzchniach, gdzie ono rośnie, chociażby ze względu ochrony klimatu po to, by drzewa absorbowały dwutlenek węgla. Można to robić ograniczając trzebieże, tzn. zmniejszając ich intensywność, a także odstępując od użytkowania rębnego drzewostanów liściastych, gdzie jest większy udział grabu, lipy.

			<p>Szczególną wagę należałoby przyłożyć do pozostawiania martwego drewna w lasach bagiennych (łęgach, olsach) oraz w grądach niskich. Nie powinno się wycinać drzew w wąwozach i w ich obrzeżach (jedna wysokość drzewostanu wzdłuż krawędzi). Ograniczyć pozyskanie drewna wzdłuż koryt cieków (1-2 wysokości drzewostanu), na zboczach. Wiele takich stromych zboczy zalesionych eksploatuje się w obrębie Skalisko (leśnictwa Jany, Ustronie).</p> <p>Z uwagi na to, że gatunki takie jak świerk, sosna będą coraz bardziej podatne na zamieranie, należy ograniczać ich uprawę, kosztem gatunków liściastych: dąb, grab, brzoza, lipa, wiąz (wyraźnie widać, że holenderska choroba wiązków powoli ustępuje i coraz więcej drzew tych gatunków rośnie zdrowych).</p>
124	<p>7.6.4. Nadmierne występowanie zwierząt roślinożernych</p> <p>Szkody powodowane przez zwierzynę stanowią problem w utrzymaniu dobrej jakości upraw i młodników w nadleśnictwie. Liczne badania wykazały, że przy dużym przegęszczeniu łowisk, żadne zabezpieczające środki techniczne nie są skuteczne.</p>	<p>Proponowany zapis:</p> <p>Szkody powodowane przez zwierzęta płowe stanowią problem w utrzymaniu dobrej jakości upraw i młodników w nadleśnictwie. Liczne badania wykazały, że przy dużym przegęszczeniu łowisk, żadne zabezpieczające środki techniczne nie są skuteczne.</p>	<p>Dziwnie brzmią te słowa w Programie Ochrony Przyrody, gdzie zwierzęta, naturalny składnik ekosystemu leśnego, traktuje się jak obcy, prawie inwazyjny gatunek. Można też zadać pytanie, o jakich „łowiskach” mówimy w tym ekosystemie?</p>
126	<p>7.6.6. Gatunki zwierząt obcego pochodzenia</p>	<p>Istniejący zapis: Krajowe dane wskazują na obce gatunki które zagrażają środowisku przyrodniczemu takie jak: norka amerykańska Neovison vison, jenot Nyctereutes procyonoides, a od niedawna również szop pracz Procyon lotor i szakal złocisty Canis aureus.</p>	<p>Zaliczanie szakala złocistego do grupy zwierząt zagrażających środowisku przyrodniczemu wydaje się sporym nadużyciem (podobnie, jak błędną była decyzja o wpisaniu go na listę zwierząt łownych). Nie jest to gatunek introdukowany, ale pojawił się</p>

		<p>Uwaga: Wykreślić szkala złocistego z tego wykazu</p>	<p>naturalnie i spontanicznie, migrując na tereny Polski (nie inaczej, jak zajęc). Brak jest jakichkolwiek przesłanek, by przypisywać mu rolę szkodnika. Nieporównywalnie większe zagrożenie stwarzają dziczące psy i koty. Gatunek jest tu opisany z perspektywy gospodarki łowieckiej, co nie powinno mieć miejsca w POP.</p>
126-128	7.6.7. Gatunki roślin obcego pochodzenia		<p>Modrzew europejski nie powinien być sadzony na siedliskach grądu subkontynentalnego 9170-2, gdyż jego obecność może prowadzić do degeneracji, a przynajmniej zniekształcenia fitocenozy.</p>
132	Wprowadzono tu między innymi zapis zakazujący niszczenia siedlisk roślin. Zakaz ten nie dotyczy wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej ...		<p>Należy pamiętać, że często zakaz niszczenia siedlisk chronionych roślin, grzybów, zwierząt będzie dotyczył także wykonywania czynności związanych z prowadzeniem racjonalnej gospodarki leśnej i to wobec gatunków, które w wykazach nie mają oznaczenia, iż odstępstwo od zakazu ich nie dotyczy. Będzie tak w przypadku, gdy wiemy, że populacja gatunku chronionego jest nieliczna, albo mamy niedostateczne rozpoznanie na ten temat. Zapisy w Ustawie o ochronie przyrody mówią wyraźnie:</p> <p>2. W stosunku do gatunków roślin lub grzybów objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i <u>jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków roślin lub grzybów</u>, odstępstwa od zakazów</p> <p>2. W stosunku do gatunków zwierząt objętych ochroną gatunkową mogą być wprowadzone, w przypadku braku rozwiązań alternatywnych i <u>jeżeli nie są szkodliwe dla zachowania we właściwym stanie ochrony dziko występujących populacji chronionych gatunków zwierząt</u>, odstępstwa od zakazów.</p>

			Jednym zdaniem przy nielicznej populacji zniszczenie pojedynczego nawet stanowiska będzie skutkować tym, że powstanie szkoda, która nie zapewni zachowania właściwego stanu populacji. Tak z pewnością może być w przypadku dzięcioła trójpalczastego, tarczynki dziurkowanej, wynurta lśniącego, wełnianki delikatnej czy innych. Na terenie Puszczy Boreckiej wyginęło w przeciągu ostatnich 100-150 lat wiele gatunków. Można to prześledzić porównując niemieckie źródła danych z obecnymi.
133	Zalecenia dla grupy leśnych gatunków siedlisk żyznych: - ochrona stanowisk przed zniszczeniem podczas prac leśnych, - utrzymanie niewielkiego dostępu światła do dna lasu, - pozostawianie kęp starodrzewów na zrębach.	Zalecenia dla grupy leśnych gatunków siedlisk żyznych: - ochrona stanowisk przed zniszczeniem podczas prac leśnych, - działania ochronne należy każdorazowo prowadzić w oparciu o wiedzę z zakresu wymagań ekologicznych chronionego gatunku - pozostawianie kęp starodrzewów na zrębach.	Nie powinno się wprowadzać takiego ogólnego zalecenia, jak „ <i>utrzymanie niewielkiego dostępu światła do dna lasu</i> ”. Istnieje grupa gatunków żyznych siedlisk leśnych, np. niektóre mszaki, jak jeżolist zwyczajny, widłoząb zielony, miechera pierzasta, które nie tolerują zmian siedliskowych, w szczególności zmiany mikroklimatu związanego z rozluźnieniem drzewostanu. Dla nich wykonanie zapisanych zaleceń związanych z dostępem światła do dna lasu, może zaszkodzić. Kępy starodrzewów pozwolą co najwyżej przedłużyć trochę ich żywot na zasiedlonych drzewach, ale nie są trwałym elementem ich siedliska. Miechery, jeżolist i inne stenotopowe gatunki o podobnych wymaganiach ekologicznych, szybko giną na tych drzewach w kępach, które mają małą powierzchnię. Tym nie mniej jak najbardziej zasadne jest ich tworzenie i utrzymywanie jak najdłużej w lesie, bo będą stanowiły niewątpliwie właściwe siedliska dla innych, mniej wrażliwych gatunków.
135	W stosunku do widłozęba zielonego zaleca się: • w bezpośrednim sąsiedztwie stanowiska unikać prac gospodarczych powodujących zmiany stosunków świetlnych.	Propozycje względem siedliska gatunku: Należy stworzyć strefę ochronną o promieniu minimalnym 50 m wokół stanowiska i nie prowadzić tam prac gospodarczych	

135	<p>W stosunku do siedlisk motyli dziennych (np. czerwńczyka nieparka) zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • usuwanie podrostu drzew i krzewów z pozostawieniem części krzewów wierzb, • rotacyjne, mozaikowe późne koszenie, po 15 września, na wysokość nie mniejszą niż 15-20 cm, • pozostawianie w miarę możliwości na zrębach, otwartych powierzchni z gęstymi płatami szczodrzeńca do naturalnego odnowienia 	<p>Propozycje względem siedliska gatunku:</p> <p>Należy w miarę możliwości prowadzić ekstensywną gospodarkę na podmokłych łąkach i nie dopuszczać do ich zarastania. Wskazane jest utrzymywanie śródpolnych i śródleśnych oczek wodnych, na obrzeżach których rosną gatunki szczawiu będące roślinami pokarmowymi gąsienic.</p>	<p>Zalecenie przypuszczalnie przepisane z POP dla innego nadleśnictwa i innej ostoji, gdzie występuje motyl szlaczkoń szafrańiec, dla którego rośliną pokarmową jest szczodrzeńiec. W obszarze nadleśnictwa Czerwony Dwór, póki co, nie stwierdzono tego gatunku, więc zalecenie takiego użytkowania siedliska pod kątem jego ochrony jest bezzasadne. Dla ochrony występującego tu naturalnego czerwńczyka nieparka zalecenia podano w kolumnie obok.</p>
135	<p>W stosunku do rzepika szczeciniastego zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wrywanie i wycinanie drzew i krzewów na stanowiskach – powstrzymanie sukcesji wtórnej, • wykaszanie roślinności na stanowiskach i ich najbliższym otoczeniu, wraz z usunięciem biomasy, • utrzymywania widnych skrajów lasu, mozaik lasu, zarośli i muraw, a także szerokich, nie zarastających pasów poboczy leśnych dróg. 	<p>W stosunku do rzepika szczeciniastego zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wrywanie i wycinanie drzew i krzewów na stanowiskach – powstrzymanie sukcesji wtórnej, • wykaszanie roślinności na stanowiskach i ich najbliższym otoczeniu, wraz z usunięciem biomasy, • utrzymywania widnych skrajów lasu, mozaik lasu, zarośli i muraw, a także szerokich, nie zarastających pasów poboczy leśnych dróg. 	<p>Rzepik szczeciniasty, przynajmniej w obszarze Puszczy Boreckiej, jest rośliną niezagrażoną. Jego populacja liczy setki stanowisk. Nie wymaga podejmowania specjalnych zabiegów ochronnych. Rośnie na i przy większości dróg leśnych oraz, szczególnie chętnie, na szlakach zrywkowych.</p>
136	<p>W stosunku do ptaków szponiastych oraz ptaków budujących duże i łatwe do zlokalizowania gniazda zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niestosowanie rębni zupełnych (przy dopuszczeniu rębni gniazdowych, stopniowych i przerębowych) w istniejących strefach ochrony okresowej oraz pozostawianie w nich drzew nadających się do założenia gniazd, 	<p>W stosunku do ptaków szponiastych oraz ptaków budujących duże i łatwe do zlokalizowania gniazda zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • niestosowanie rębni zupełnych (przy dopuszczeniu rębni gniazdowych, stopniowych i przerębowych) w istniejących strefach ochrony okresowej, po uzyskaniu zezwolenia RDOŚ. 	<p>Wycinanie drzew i krzewów w strefach ostoji gatunków objętych ochroną strefową może mieć miejsce tylko po uzyskaniu zezwolenia wojewody, w tym przypadku jego organu, jakim jest dyrektor RDOŚ. Jasno i klarownie taka wykładnia prawa wyłożona jest w opinii prof. prawa środowiskowego Wojciecha Radeckiego w 10. numerze czasopisma AURA z 2006 roku.</p>
136	<p>W stosunku do ptaków gnieźdzących się w dziuplach (dzięcioły i inne) zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozostawianie podczas wykonywania zabiegów drzew dziuplastych, z dziuplami wykutymi i naturalnymi (nie dotyczy drzew stwarzających zagrożenie dla ludzi, np. przy drogach), 	<p>W stosunku do ptaków gnieźdzących się w dziuplach (dzięcioły i inne) zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozostawianie podczas wykonywania zabiegów drzew dziuplastych, z dziuplami wykutymi i naturalnymi (nie dotyczy drzew stwarzających zagrożenie dla ludzi, np. przy drogach) oraz drzew biocenotycznych: martwych, zamierających, takich, w których ptaki chętnie kują (osika), bądź wykorzystują naturalne dziuple (grab). 	<p>Pozostawianie jedynie drzew z istniejącymi już dziuplami to trochę mało, wobec potrzeb gatunków wykorzystujących dziuple</p>
136	<p>W odniesieniu do siedlisk dzięcioła średniego zalecenia jak dla dziuplaków, ponadto:</p>	<p>W odniesieniu do siedlisk dzięcioła średniego zalecenia jak dla dziuplaków, ponadto:</p>	<p>Zalecenie wyłączania zabiegów hodowlanych jedynie na płazowinach sugeruje, jakoby gatunek szczególnie chętnie w nich się gnieździł i</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • zalecane jest pozostawianie stojących drzew liściastych martwych i obumierających o średnicy pow. 30 cm w liczbie około 5 szt./ha (przy zachowaniu względów bezpieczeństwa osób i mienia), • wyłączenie zabiegów hodowlanych i cięć uprzątających na płazowinach drzewostanów liściastych (OI, OII, Lw) w wieku 80 lat i starszych w okresie lęgowym: 1 kwietnia - 10 lipca 	<ul style="list-style-type: none"> • zalecane jest pozostawianie stojących drzew liściastych martwych i obumierających o średnicy pow. 30 cm w liczbie około 5 szt./ha (przy zachowaniu względów bezpieczeństwa osób i mienia), • wyłączenie z zabiegów hodowlanych i cięć uprzątających drzewostanów liściastych (OI, OII, Lw) w wieku 80 lat i starszych w okresie lęgowym: 1 kwietnia - 10 lipca 	wykorzystywał jako bazę pokarmową, co nie jest prawdą
136	<p>W odniesieniu do siedlisk dzięcioła trójpalczastego zalecenia jak dla dziuplaków, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyłączenie z użytkowania drzewostanów na siedliskach Bb (91D0). 	<p>W odniesieniu do siedlisk dzięcioła trójpalczastego zalecenia jak dla dziuplaków, ponadto:</p> <ul style="list-style-type: none"> • wyłączenie z użytkowania drzewostanów na siedliskach Bb (91D0), BMB (91D0 – 5), LMB 	Dzięcioł trójpalczasty jest jednym z najsilniej zagrożonych na terenie ostoi Puszcza Borecka gatunków ptaków, które są jednocześnie w niej przedmiotem ochrony. Dla zatrzymania niekorzystnego trendu spadkowego populacji należałoby dążyć do poprawy jakości siedlisk. Zgodnie z wytycznymi zawartymi w Poradniku ochrony siedlisk i gatunków właściwym sposobem ochrony jest wyznaczenie odpowiednio rozległych płatów (100-200ha) starych świerczyn lub powierzchni starodrzewów ze znacznym udziałem świerka, najlepiej na siedliskach podmokłych, gdzie ograniczone będą do minimum zbiegi sanitarne. W praktyce bardzo korzystne dla tego gatunku byłoby wyłączenie z gospodarowania wszystkich płatów świerczyn i innych lasów podmokłych na torfie.
	<p>W stosunku do siedlisk muchołówki małej oraz muchołówki białoszyjej zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozostawianie podczas wykonywania zabiegów drzew dziuplastych, z dziuplami wykutymi i naturalnymi, w szczególności drzew liściastych o miękkim drewnie (nie dotyczy drzew stwarzających zagrożenie dla ludzi, np. przy drogach), • pozostawienie na zrębach kęp starodrzewów o powierzchni nie mniej niż 6 arów i grupowanie pozostawianych kęp z sąsiednich powierzchni zrębowych w celu utworzenia jednej większej kępy starodrzewu, • dążyć do wyłączenia z gospodarki leśnej całych płatów starodrzewów, 	<p>W stosunku do siedlisk muchołówki małej oraz muchołówki białoszyjej zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozostawianie podczas wykonywania zabiegów drzew dziuplastych, z dziuplami wykutymi i naturalnymi, w szczególności grabów (nie dotyczy drzew stwarzających zagrożenie dla ludzi, np. przy drogach), 	Oba gatunki muchołówek gniazdują głównie w grabach, zatem zalecenie pozostawiania dla nich drzew dziuplastych o miękkim drewnie nie ma uzasadnienia.

	<ul style="list-style-type: none"> • przebudowa monokultur iglastych na siedliskach grądowych w celu kreowania nowych siedlisk dla gatunków 		
	<p>W stosunku do siedlisk muchołówki małej oraz muchołówki białoszyjej zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ... • pozostawienie na zrębach kęp starodrzewów o powierzchni nie mniej niż 6 arów i grupowanie pozostawianych kęp z sąsiednich powierzchni zrębowych w celu utworzenia jednej większej kępy starodrzewu, 		<p>O ile samo pozostawienie na zrębach kęp starodrzewów o powierzchni nie mniej niż 6 arów i grupowanie pozostawianych kęp z sąsiednich powierzchni zrębowych w celu utworzenia jednej większej kępy starodrzewu jest jak najbardziej zasadne, o tyle nie ma ono większego znaczenia dla muchołówek białoszyjej i małej, które gniazdują wśród zwartych drzewostanów, a unikają rozczłonkowanych wskutek rębni, w tym kęp pozostawionych na zrębach.</p>
137	<p>W stosunku do żubra zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odtwarzanie i ochrona poprzez regularne koszenie (raz w roku) śródleśnych łąk i innych otwartych przestrzeni w lesie, • zabezpieczenie odpowiedniej podaży wody poprzez małą retencję, działalność bobrów, • wyłączenie z powszechnego dostępu części lasu stanowiących ostoje żubra, w szczególności w okresie rozrodczym. 	<p>W stosunku do żubra zaleca się:</p> <ul style="list-style-type: none"> • odtwarzanie i ochrona poprzez regularne koszenie (raz w roku) śródleśnych łąk i innych otwartych przestrzeni w lesie oraz usuwanie z nich biomasy 	<p>Pozostawianie biomasy na koszonych łąkach w krótkim czasie prowadzi do ich degeneracji. Różnorodna flora, zapewniająca żubrom odpowiedni zestaw wykorzystywanych przez nie roślin, szybko zastępowana zostaje przez kilka ekspansywnych azotolubnych gatunków (pokrzywa, trybula leśna, ...), które zubożają siedliska i bazę pokarmową tych ssaków.</p>
137	<p>W okresie obowiązywania Planu mogą zostać ujawnione nowe stanowiska roślin i zwierząt z Załącznika II Dyrektywy Siedliskowej i I Dyrektywy Ptasiej oraz stanowiska gatunków nienotowanych wcześniej.</p>	<p>W okresie obowiązywania Planu mogą zostać ujawnione nowe stanowiska roślin i zwierząt z Załącznika II i IV Dyrektywy Siedliskowej oraz I Dyrektywy Ptasiej oraz stanowiska gatunków nienotowanych wcześniej.</p>	<p>Ochrona gatunków wymienionych w Załączniku IV Dyrektywy Siedliskowej jest nie mniej ważnym zadaniem, niż wymienionych w Załącznikach II DS i I DP.</p>
138	<p>91D0 Bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Ledo-Sphagnetum, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne Thelypteridi-Betuletum)</p> <p>Wyłączenie z działań gospodarczych siedliska 91D0-2 (Vaccinio uliginosi-Pinetum).</p> <p>Wyłączenie z gospodarki rębnej z dopuszczeniem działań pielęgnacyjnych, rzeczywistych płatów siedliska 91D0-5 (Sphagno girgensohnii-Piceetum) i 91D0-6 (Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis, Sphagno squarrosi-Alnetum).</p>	<p>91D0 Bory i lasy bagienne (Vaccinio uliginosi-Betuletum pubescentis, Ledo-Sphagnetum, Vaccinio uliginosi-Pinetum, Sphagno girgensohnii-Piceetum i brzozowo-sosnowe bagienne lasy borealne Thelypteridi-Betuletum)</p> <p>Wyłączenie z działań gospodarczych siedliska 91D0-2 (Vaccinio uliginosi-Pinetum) oraz 91D0-5 (Sphagno girgensohnii-Piceetum).</p> <p>Wyłączenie z gospodarki rębnej z dopuszczeniem działań pielęgnacyjnych, rzeczywistych płatów siedliska 91D0-6 (Dryopteridi thelypteridis-Betuletum pubescentis, Sphagno squarrosi-Alnetum).</p>	<p>Zgodnie z wytycznymi zawartymi w poradniku ochrony siedlisk i gatunków dla siedliska 91D0-5 (Sphagno girgensohnii-Piceetum) [str. 197] właściwym sposobem ochrony jest wyłączenie go z gospodarowania: „Zaleca się, żeby, podobnie, jak to uczyniono w stosunku do większych naturalnych kompleksów leśnych (Puszcza Białowieska), konsekwentnie odstępować od użytkowania rębego wszystkich lasów na torfach, w tym świerczyn bagiennych”.</p> <p>„wstrzymywanie się od ingerencji i tolerancji dla lokalnego rozpadu drzewostanu świerkowego, co w</p>

			<p>dłuższej skali czasowej umożliwia regenerację ekosystemu bagiennego. W rezerwatach przyrody, a tak e w borach i lasach bagiennych, w których świerk jest tylko domieszką , należy sugerować raczej podejście bierne. Nawet w prawie jednogatunkowych świerczynach bagiennych zniszczenie świerkowego drzewostanu przez kornika zwykle nie oznacza zaniku siedliska przyrodniczego, a jest początkiem procesów regeneracji; najważniejsze jest przy tym, że zachowany jest bagieny charakter siedliska. Zwalczanie kornika może spowodować w świerczynach bagiennych więcej zniszczeń , niż sama jego gradacja. Dla sosnowych borów bagiennych w północno-wschodniej Polsce naturalne mogą być wieloletnie fluktuacje udziału świerka, nie należy niepokoić się więc jego wypadaniem.”</p>
138	<p>9170 Grąd subkontynentalny (Tilio-Carpinetum) Doprowadzenie siedlisk Lśw i Lw, zniekształconych obecnością gatunków iglastych, do stanu właściwego poprzez prowadzenia cięć odnowieniowych w ramach rębni.</p>	<p>Doprowadzenie siedlisk Lśw i Lw, zniekształconych obecnością gatunków iglastych, do stanu właściwego poprzez właściwie ukierunkowane trzebieże oraz prowadzenia cięć odnowieniowych, najlepiej w ramach rębni V ciągłej.</p>	<p>Podczas przebudowy ześwierczonych i spinetyzowanych grądów warto robić to rozważnie, by nie „wylać dziecka z kąpielą”. Chodzi o to, by usuwać selektywnie niepożądane gatunki, a pozwalać rosnać drzewom liściastym, które przejmować będą coraz bardziej ważną rolę, także w sekwestracji dwutlenku węgla. Dlatego proponujemy wykonanie tego działania poprzez selektywne wycinki drzew w ramach trzebieży oraz rębni ciągłej V. Jest to tym bardziej zasadne, że jak napisano w POP: „należy dążyć do tworzenia struktury wielopiętrowej i wielogeneracyjnej, z obecnością piętra grabowego.”</p>
142	<p>Zalecenia w stosunku do rzadkich epifitów nadrzewnych (jeżolist zwyczajny, widłoząb zielony, zrostniczek skalny, miechera pierzasta i spłaszczona) oraz stanowisk granicznika płucnika i puchlinki ząbkowanej nie objętych ochroną strefową:</p>	<p>Zalecenia w stosunku do rzadkich epifitów nadrzewnych (jeżolist zwyczajny, widłoząb zielony, zrostniczek skalny, miechera pierzasta i spłaszczona) oraz stanowisk granicznika płucnika i puchlinki ząbkowatej nie objętych ochroną strefową:</p>	<p>Zarówno sformułowanie „do 50m”, jak też „powodujących istotne zmiany stosunków świetlnych” daje pole do nadużyć i dowolnej interpretacji. Zalecenia powinny być precyzyjne, zgodne z opiniami ekspertów, którzy w</p>

	<p>- w bezpośrednim sąsiedztwie oraz otoczeniu drzewa ze stanowiskiem epifitu (do 50 metrów od stanowiska) unikać prac gospodarczych powodujących istotne zmiany warunków świetlnych w drzewostanie</p>	<p>- w bezpośrednim sąsiedztwie oraz otoczeniu drzewa ze stanowiskiem epifitu (co najmniej 50 metrów od stanowiska) nie prowadzić prac gospodarczych lub ograniczyć je do niezbędnych cięć sanitarnych, bądź eliminujących bezpośrednie zagrożenie bezpieczeństwa (np. przy użytkowanych intensywnie drogach)</p>	<p>opinii dotyczącej wymienionych mchów piszą:</p> <p>- „...choć nie są objęte oficjalnym nakazem wyznaczania stref ochronnych, to aby zabezpieczyć ich stanowiska konieczne jest wyznaczenie takich stref ...”,</p> <p>- „... aby uniknąć efektu krawędzi i wpływu zmian siedliskowych na stanowiska tego typu epifitów konieczne jest wyznaczenie strefy buforowej o promieniu co najmniej 50-100 m wokół drzewa zasiedlonego.”</p> <p>Wymienione gatunki są wskaźnikami lasów naturalnych, które zgodnie z Ustawą o lasach powinny podlegać szczególnej ochronie.</p> <p>Jeśli chcemy rzeczywiście chronić te gatunki, to stosujemy się do zaleceń eksperckich, które wyraźnie określają wymagania odnośnie siedliska.</p> <p>Pogorszenie parametrów stanu siedliska w tym przypadku grądu 9170-2, oraz łęgu 91E0-3) jest wbrew wytycznym Dyrektywy Siedliskowej.</p> <p>Wymienione obok gatunki rozmieszczone są bardzo nierównomiernie na obszarze Puszczy Boreckiej. Stanowiska spotyka się przede wszystkim we fragmentach leśnych o charakterze naturalnym. Jak to wyżej napisano, powinny być one szczególnie chronione. Gdzie indziej, na zdecydowanej większości obszaru zarządzanego przez Nadleśnictwo, ich brak i można prowadzić normalną gospodarkę leśną.</p>
142	<p>Wytyczne do regulacji użytkowania oraz wykonywania prac leśnych:</p> <p>- ...</p> <p>- wyłączenie z użytkowania rębnych kęp starodrzewów, tworzących bufor wokół śródleśnych bagien, źródlisk, torfowisk, jezior, rzek i innych cieków (minimum jedna wysokość drzewostanu)</p>	<p>Wytyczne do regulacji użytkowania oraz wykonywania prac leśnych:</p> <p>- ...</p> <p>- wyłączenie z cięć rębnych drzewostanów tworzących bufor wokół śródleśnych bagien, źródlisk, torfowisk, jezior, rzek i innych cieków (minimum jedna wysokość drzewostanu)</p>	<p>Ten bufor powinien być stale obecny, by cały układ ekologiczny poprawnie funkcjonował</p>

142	Wytyczne do regulacji użytkowania oraz wykonywania prac leśnych: - ... - pozostawienie do naturalnej śmierci i całkowitej mineralizacji pojedynczych drzew na siedliskach przyrodniczych 9170, 91D0, 91E0, 91F0	Wytyczne do regulacji użytkowania oraz wykonywania prac leśnych: - ... - pozostawienie do naturalnej śmierci i całkowitej mineralizacji na siedliskach przyrodniczych 9170, 91D0, 91E0, 91F0, części drzew w wymiarze ilościowym i zgodnie z wytycznymi opartymi na wynikach badań naukowych	
174	<i>Parmelia submontana</i> (tarczownica pogięta) - oddz. 61d	Brak w wykazie	
177	Pozycja 70 Wydzielenie: 01-07-1-03-128 -d -00 Klasyfikacja siedliska: BAGNO Powierzchnia: 15,55 ha	Pozycja 70 Wydzielenie: 01-07-1-03-128 -d -00 Klasyfikacja siedliska: ŁĄKA Powierzchnia: 15,55 ha	Wydzielenie 128d jest łąką z całym zestawem typowych roślin łąkowych. Znajduje się tutaj najliczniejsza w Puszczy Boreckiej populacja wielosiłu błękitnego <i>Polemonium caeruleum</i> .
186	392 01-07-1-06-202 -h -00 D-STAN 1,05 393 01-07-1-06-203 -b -00 D-STAN 1,62	392 01-07-1-06-202 -h -00 D-STAN 1,05 ... 01-07-1-06-203 -c -00 D-STAN 11,94? 393 01-07-1-06-203 -b -00 D-STAN 1,62	Wydzielenie 203c jest jednym z najcenniejszych w nadleśnictwie. Zlokalizowano tu wiele stanowisk bardzo cennych roślin, w tym wskaźników lasów naturalnych: puchlinka ząbkowata, granicznik płucnik, miechera pierzasta, miechera spłaszczona, gładysz paprociowaty, rokieta cyprysowata formy nitkowatej, pismaczek zielony, Gatunki te wskazują na naturalny fragment lasu, który z definicji powinien być szczególnie chroniony. Wnioskujemy o przeniesienie do gospodarstwa specjalnego i wyłączenie z gospodarowania.
305	Tabela: Zestawienie zadań z zakresu ochrony przyrody Wiersz 2: Siedliska wodne –jeziora eutroficzne 3150 Kolumna 4: Jest: „tworzenie wokół siedliska buforów ochronnych – zaniechanie zrębów zupełnych w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska”.	Powinno być: „tworzenie wokół siedliska buforów ochronnych – zaniechanie ciąć zupełnych w bezpośrednim sąsiedztwie siedliska”.	Ochrona zbiorników wodnych winna polegać m. in. na pozostawianiu odpowiedniej szerokości stref buforowych w ich otoczeniu. Można skutecznie pozbawić jeziora tego buforu nie tylko za sprawą zrębów zupełnych, ale też wykonując rębnie złożone, czego bulwersujące przykłady mieliśmy m.in. w Nadleśnictwie Giżycko. Dlatego zasadny jest zapis, by

			wzdłuż brzegów zbiorników wodnych nie wykonywać cięć zupełnych .
--	--	--	--

Opracował: Andrzej Sulej
Stowarzyszenie Partnerstwo Dzikie Mazury
Styczeń 2024 r.